

до висновку, що у студентів з низькою самооцінкою значно знижується пізнавальна. Засовуючи поняття “творча активність”, ми зупинилися на психологічних і педагогічних основах її розвитку. Ними є: рівень розвитку творчої уяви та розумових здібностей, рівень сформованості потреб, мотиваційна основа, вольові якості особистості, самостійність, наявність високої самооцінки дитини.

Суть творчої активності як особистісної якості характеризує ставлення людини до творчої діяльності, в якій яскраво проявляється її індивідуальність. Тому ми розглядаємо творчу активність як педагогічну проблему і ставимо на меті розробку педагогічних і практичних впливів, які сприятимуть її комплексному розвитку.

Розглянувши шляхи вдосконалення творчої активності у навчальному процесі, можна вивести такі закономірності ефективності їх застосування: необхідною умовою стимуляції творчої активності учнів у творчій навчальній діяльності є забезпечення відповідної творчої атмосфери; доброзичливість викладача, відсутність категоричних оцінок і критики на адресу учнів сприяють прояву його творчої активності; забезпечення умов для вправ і практичного застосування набутих знань, умінь і навичок; використання особистого прикладу творчого підходу до вирішення проблеми; забезпечення учням можливості активно ставити запитання; дотримуватися позиції консультанта, помічника, залишаючи за собою функцію загального контролю, що дає можливість учням будувати творчий процес самостійно.

Творча активність – це властивість особистості, тому доцільно і необхідно говорити саме про педагогічні впливи на її формування і розвиток. До педагогічних основ формування творчої активності ми віднесли потреби і інтереси учнів, мотиваційну основу, самостійність та інші вольові якості особистості, наявність високої самооцінки тощо. Суть творчої активності як особистісної якості характеризує ставлення людини до творчої діяльності, в якій яскраво проявляється її індивідуальність. Творча активність не тільки проявляється, але і розвивається у творчій діяльності.

Література

1. Скрипченко О.В. Психічний розвиток учня. – К., 1974
2. Психология. Словарь / Под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – 2-е изд., испр. й доп. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с
3. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. – М.: Просвещение, 1991.

УДК 378.147

Прокопенко Л.І., Гриб С.Є.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАХОДИ З ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

Анотація. У статті представлені деякі проблеми та особливості організаційно-методичних заходів впровадження тестового контролю. Проведено порівняльний аналіз методичного забезпечення та реалізації тестового контролю структурними підрозділами на різних етапах навчального процесу.

Аннотация. В статье представлены некоторые проблемы и особенности организационно-методических мероприятий по внедрению тестового контроля. Проведен сопоставительный анализ методического обеспечения и реализации тестового контроля структурными подразделениями на разных этапах учебного процесса.

Annotation. Some problems and peculiarities of the organization-methods measures for introducing testing control are considered in the article. The comparative analysis of methods providing and realizing testing control by the structure departments was conducted on the different stages of education process.

У сучасних умовах науково-педагогічні працівники шукають такі моделі навчально-виховного процесу у вищій школі, що утвердили б якісно нові взаємовідносини між його

учасниками. Навчально-виховний процес має бути спрямований на гуманізацію та активізацію освітньої діяльності студентів, на оволодіння необхідним комплексом знань, умінь і навичок, методологічну переорієнтацію процесу навчання з інформативного на розвивальний особистісно-орієнтований.

Гуманізація освіти є базисною нового педагогічного мислення, яка передбачає перегляд, переоцінку всіх компонентів освітнього процесу. Шляхи гуманізації освіти: формування відносин співробітництва між усіма учасниками педагогічного процесу; виховання в учасників педагогічного процесу морально-емоційної культури взаємовідносин.

Активність студентів у навчанні – дидактичний принцип, що вимагає від педагога такої організації процесу навчання, яка сприяє вихованню ініціативності й самостійності, міцному і глибокому засвоєнню знань, виробленню необхідних умінь та навичок, розвитку у них спостережливості, мислення й мови, пам'яті й творчої уяви.

У процесі становлення цивілізації XXI століття як інформаційного суспільства відбувається глибинна трансформація всіх форм людського існування. Однією з найважливіших місій освіти є створення інтелектуальної основи для самореалізації особистості. Зростає потреба у розробленні інноваційних підходів в освіті, що передбачають розвиток здібностей людини.

Імідж навчального закладу значно залежить від інноваційного потенціалу навчального закладу, тобто від значущих новоутворень, які виникають на основі різноманітних ініціатив, що стають перспективними для еволюції освіти.

Вчитель-новатор – педагог-творець, що реалізує, прогресивні принципи, вносить у діяльність ефективні прийоми, що забезпечують високі показники у навчально-виховній роботі, сприяють створенню нових педагогічних систем, методик, технологій.

Перевірка й оцінка знань студентів є активним процесом. Викладач не тільки пасивно реєструє фактичні знання студентів, а й впливає на хід і результати всього навчального процесу. Його завдання знайти найефективніший засіб встановлення істинного рівня знань, щоб виявити досягнення студентів і стимулювати їх надалі оволодівати знаннями.

Одним із шляхів здійснення цієї мети, на нашу думку, є тестовий контроль знань, умінь і навичок.

Ефективність використання тестових завдань визначається метою тестування та часом його проведення.

Так, під час адаптації студентів до професійної освіти впроваджують *діагностичне тестування* для визначення базових знань. Базова освіта – соціально необхідний рівень загальноосвітньої підготовки, який передбачає всебічний розвиток і ціннісно-етичну орієнтацію особистості, формування загальнокультурної основи її подальшої освіти, громадського і професійного становлення.

Тести досягнень використовують на всіх етапах дидактичного процесу. Вони можуть забезпечити всі види контролю, облік успішності й особистісних досягнень студентів.

Для визначення рівня професійної підготовки застосовують *тести професійної компетенції*. Компетенція – це загальна здатність, що базується на набутих вже знаннях, досвіді, цінностях, здібностях. Отже, поняття компетенції не зводиться тільки до знань і навичок, а належить до сфери складних умінь і якостей особистості. Компетенції є інтегрованим результатом освітньої діяльності студентів і формуються, передусім, на основі опанування змістом навчальних програм. Рівень такого опанування можна виявити за допомогою оцінювання [3].

Для широкого впровадження тестового контролю у навчальному закладі слід визначити певну послідовність у підготовці викладачів до проведення тестування, а саме:

1) підготовчий цикл методичних семінарів інформаційного характеру з тестового контролю розрахований на 36 годин;

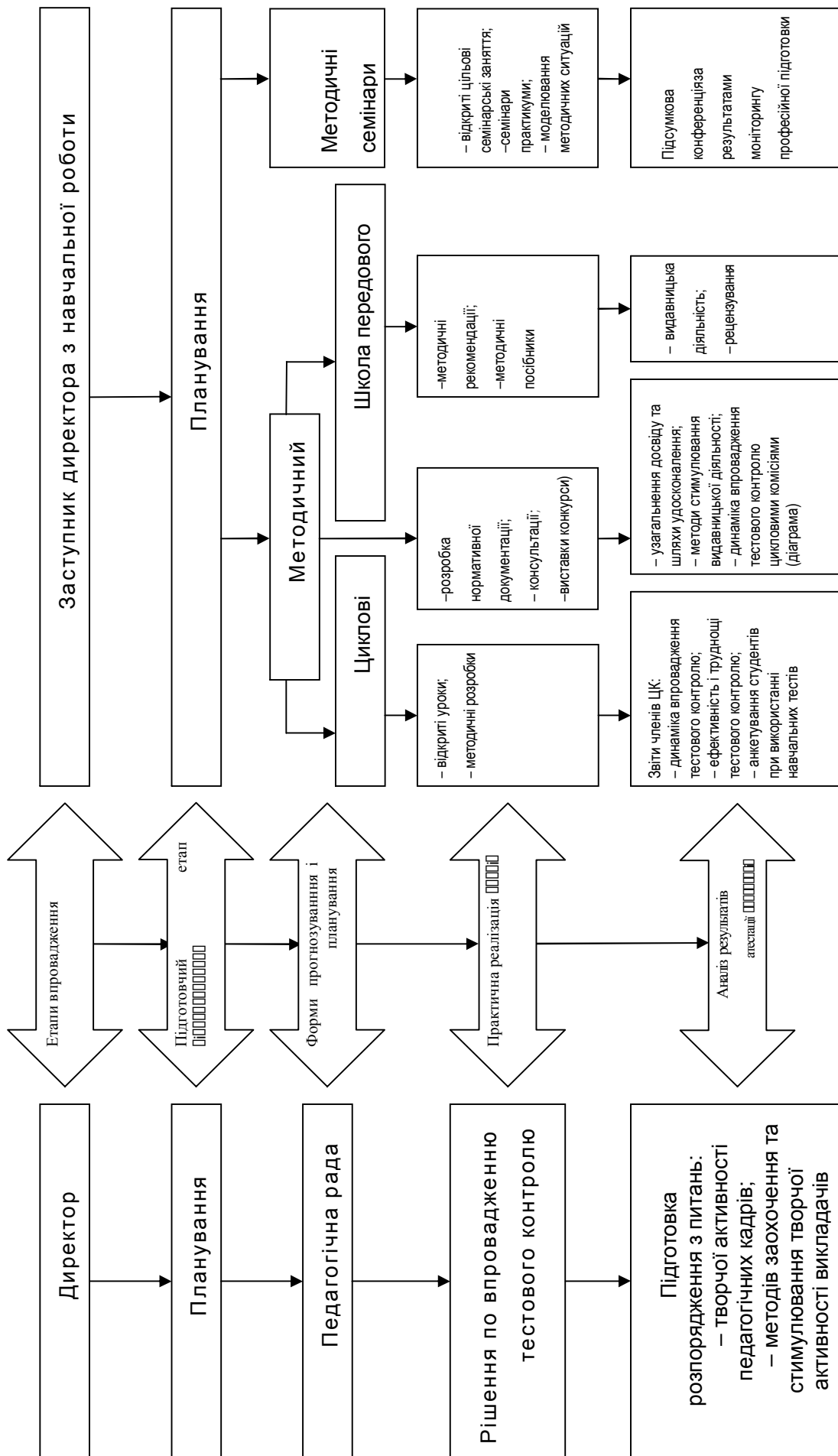

Схема 1. Основні етапи впровадження тестового

2) семінарські відкриті цільові заняття, які передбачають обмін досвідом викладачів, доповнення інформації та визначення шляхів ефективного використання тестового контролю на різних етапах освітнього процесу;

3) заняття у контексті роботи школи передового досвіду з проблеми тестового контролю для викладачів, які відчували затруднення з даного питання;

4) відкриті уроки з використанням тестового контролю на різних етапах заняття;

5) конкурс тестових завдань викладачів навчального закладу;

6) розробка методичних рекомендацій, які включають правила та вимоги до складання тестів, приклади тестів різних за формою та метою контролю знань (у розрізі навчальних дисциплін);

7) підсумкова конференція “Місце тестування студентів у їх професійній підготовці”;

8) підготовка розпорядження голови вченої ради про стан впровадження тестового контролю.

У програму підготовчого циклу методичних семінарів з тестового контролю включаються, наприклад, такі питання:

– педагогічні вимірювання: від зародження до наукового методу;

– психолого-педагогічні засади контролю знань, умінь і навичок

– визначення місця педагогічного тестування в системі освітнього процесу;

– методологія класифікації тестів;

– методика підготовки тестів;

– переваги та недоліки тестового контролю;

– ефективність використання тестів на різних етапах навчального процесу.

У процесі реалізації багаторівневої системи вищої освіти питання про диференційований підхід до оцінювання результатів навчальної роботи студентів стає актуальним. Згідно з новими освітніми стандартами, значно підвищується роль самостійної роботи студентів, її організації, самоконтролю. Найефективнішим забезпеченням систематичного та ефективного контролю стало тестування. Тестові вимірювання виконують різні функції освітнього процесу, зокрема: навчальну, виховну, діагностичну та організаційну. Навчальний заклад відповідно до планування освітнього процесу (схема 1) визначає етапність діяльності в цьому напрямку відповідних структурних підрозділів: методичного кабінету, школи передового досвіду, творчої групи, циклових комісій.

Викладачі циклової комісії загальнотехнічних дисциплін: теоретичних основ електротехніки, електричних вимірювань, електричних машин, основ електроніки і мікропроцесорної техніки, опрацювали і систематизували інформацію щодо методів діагностики знань і умінь студентів, застосування новітніх технологій контролю, підготовки, складання, використання тестових завдань.

Ця інформація була включена до порядку денного школи передового досвіду і після обговорення й обміном досвіду викладачів вийшли на прийняття рішення:

– сприйняти тестування як необхідний напрям удосконалення процесу навчання у вищій школі;

– ознайомити викладачів з різними способами створення і реалізації тестових завдань;

– цілеспрямовано вирішувати проблему розробки й застосування тестів;

– здійснювати контроль за самостійною роботою студентів, процесом засвоєння ними знань;

– підготувати і видати збірник тестів з навчальних дисциплін.

З метою удосконалення моніторингу фахової підготовки студентів циклова комісія профільюючих дисциплін проводила дослідження можливостей тестових систем контролю і самоконтролю, доцільності кореляції рівнів їх складності згідно з рівнем знань студентів, професійної спрямованості тестів, апробувалися критерії оцінювання встановлення рівня знань студентів, розроблялась система оцінювання успішності студентів.

Аналіз результатів досліджень показав, що під час проведення поточного, проміжного і

підсумкового контролю знань студентів найбільший дидактичний ефект і можливості кореляції навчального процесу мають тестові завдання з урахуванням відповідних рівнів засвоєння, а під час проведення підсумкового контролю – рівень тестів повинен відповідати вимогам кваліфікаційної характеристики спеціаліста. Ми вважаємо доцільним чотирирівневий підхід до оцінювання оволодіння знаннями, уміннями, навичками.

Так *тести першого рівня* виявляють здатність дізнатись, пізнавати, розрізняти, класифікувати явища і об'єкти, це тести альтернативного і множинного вибору, тести на розрізнення, групування, систематизацію та класифікацію навчальних елементів, тести у вигляді “німих” карт або схем. Аналіз досвіду свідчить про доцільність їх використання під час поточного і проміжного контролю, вони малоефективні і не дають дидактично значущих результатів під час використання для модульного й підсумкового контролю.

Тести другого рівня виявляють здатність до репродукції інформації, які реалізуються методом підстановки, конструктивним і альтернативним методом, тестами на причинно-наслідкові взаємозв'язки або на вибір певного варіанта рішення типових ситуаційних задач. Тести цього рівня, за виключенням ситуаційних задач, дозволяють встановити, що студент може відтворити з раніше отриманої інформації. Встановлені при цьому теоретичні знання не дозволяють достовірно судити про вміння використовувати їх для вирішення реальних професійних задач. Тому тести цього рівня найефективніші під час проведення поточного і проміжного контролю, хоча типові ситуаційні задачі використовуються під час модульного й підсумкового контролю.

Тести третього рівня дозволяють виявити і оцінити готовність студента вирішувати нетипові задачі новим способом або раніш вивченими способами на інших типах задач, а також уміння аналізувати нові ситуації, застосовуючи засвоєну раніш інформацію. Найбільший дидактичний ефект тести третього рівня дають у вигляді диференційно-діагностичних задач, складніших ніж типові ситуаційні задачі, при перевірці практичних навичок під час підсумкового контролю.

Тести четвертого рівня дозволяють виявити здатність вирішувати нестандартні завдання і самостійно отримувати та аналізувати нову інформацію [2].

На основі проведених досліджень створені методичні рекомендації по використанню тестових завдань з різними функціями.

Завдання відкритої форми – це завдання на додаток. Вони вимагають від особистості, яка тестується, самостійно сформулювати відповідь. Складання тестових завдань відкритого типу розпочинається з формулювання запитання.

Різновидністю тестових завдань відкритої форми є завдання, наприклад, на заповнення пропусків. Ці завдання застосовуються для перевірки чіткого однозначного розуміння явищ, процесів, понять. У них пропускаються ключові слова або символи, які необхідно вставити самостійно або обрати з декількох запропонованих.

Завдання на встановлення визначеної послідовності. У таких завданнях слід вказати порядок його вирішення з відомим кінцевим результатом. Їх доцільно використовувати для тестування умінь та знань, точної послідовності дій, технологічних прийомів, алгоритмів діяльності тощо. Можливе їх використання під час тестування знань загальноприйнятих формувань, визначень, правил, законів. Той, хто тестується, повинен поставити порядкові номери компонентів дій, розміщених у вільному порядку, чи розмістити їх у відповідній послідовності.

Завдання на конструювання правильної відповіді. Застосовується для перевірки знань і умінь розуміти сутність окремих понять, явищ, процесів, уміння вирішувати різні практичні завдання. Ними передбачається самостійне, без підказки формулювання відповіді. Завдання використовується у випадку, коли відповідь може бути сформовано однозначно у формі слова, букви, знака, цифри, схеми тощо [5].

У наш час різко збільшилося протиріччя між зростаючим потоком нової інформації, яку необхідно засвоїти студентам, і об'єктивним обмеженням часу, відведеного для навчання. Одночасно назріла істотна потреба у підвищенні ролі духовності в освіті, її гуманізація, що

забезпечить загальнокультурний розвиток особистості, її цілісне й гармонійне формування. Все це визначає постановку перед освітньою системою утворення принципово нових завдань, в основі яких лежить не стільки те, як передати студенту деякий обсяг готових до використання знань, а те, як навчити його методам і засобам самостійного одержання знань, необхідних у повсякденній практичній діяльності.

Як відомо, основними вимогами, що ставляться до студентів у процесі навчання, є:

- 1) знання формальних законів та визначень на рівні понять;
- 2) уміння простежити і збудувати логічний зв'язок між різноманітними процесами та явищами;
- 3) правильно моделювати та користуватися аналогіями при вивченні різноманітних об'єктів та суб'єктів дослідів.

Реалізації процесу навчання допомагають тести, що стимулюють мотивацію. Без вирішення задачі мотивації успішного навчання не досягти. Так як об'єктом навчання є людина, то, очевидно, що тільки формування у суб'єкта навчання позитивної мотивації утворювальної діяльності може призвести до позитивного кінцевого результату.

Завдання навчального закладу щодо тестування: проводити наукові пошуки з проблем тестування та створювати науково обґрунтовані валідні тести, обробляти результати тестування за єдиною стандартною технологією, зберігати таємницю відносно змісту тестів та захищати результати тестування.

Робота педагогічного колективу над створенням тестів (схеми 2, 3) розпочинається з вивчення наукової літератури, проведення засідань предметних комісій різних циклів, створення банку тестів з дисциплін, підготовки збірників тестів зі спеціальностей, оснащення кабінетів та лабораторій алгоритмами та інструкціями на повний курс вивчення.

Кожен етап впровадження тестового контролю вимагає наявності навчально-матеріальної методичної бази (схема 3), яка включає створення у навчальному закладі:

- анотованого бібліографічного переліку літератури та періодичних видань з проблем тестування;
- анотованого путівника по провідних закладах освіти;
- електронного авторського каталога з питань тестології.

На важливість контролю, особливо у його сучасних формах, наголошується у матеріалах ЮНЕСКО: “Можна стверджувати, якщо система іспитів та відбору є важливим елементом як для сфери праці, так і для сфери освіти, то її якість обов'язково позначається на якості й освіти, й праці ... Який іспит, такі й досягнення. Удосконалення змісту освіти, не закріплене реформою екзаменаційної системи, як правило, не приносить бажаних результатів” [4].

Контроль розглядається одночасно як складова дидактики і як складова теорії управління: контроль (перевірка) й оцінка є важливими компонентами управління освітою; вони виконують роль “зворотного зв'язку”, даючи педагогу й тому, хто навчається, дані про характер та ступінь наближення до запланованого результату, а це дозволяє кожному вносити корективи у навчальну діяльність. Перевірка знань, в тому числі й за допомогою тестів, є складовою навчального процесу, його “внутрішньою сутністю”, засобом встановлення прямого й зворотного зв'язку між викладачем та студентами.

Інформованість студентів про стан успішності стимулює навчальну діяльність студентів. Будь в якому випадку завершальним етапом навчання є оцінка результатів навчання.

Варто зазначити, що при усіх формах контролю необхідно проводити розмежування між знанням предмета і його розуміння.

Безсумнівно, важливою передумовою підвищення якості підготовки майбутніх фахівців є розвиток і вдосконалення форм і методів контролю навчальних досягнень, який реалізує зворотній зв'язок у навчанні, забезпечуючи можливість оперативного регулювання й коригування цього процесу. Контроль має охопити всі ланки педагогічного процесу і сприяти його вдосконаленню.

Схема 2. Схема організації роботи педагогічного колективу над створенням тестів

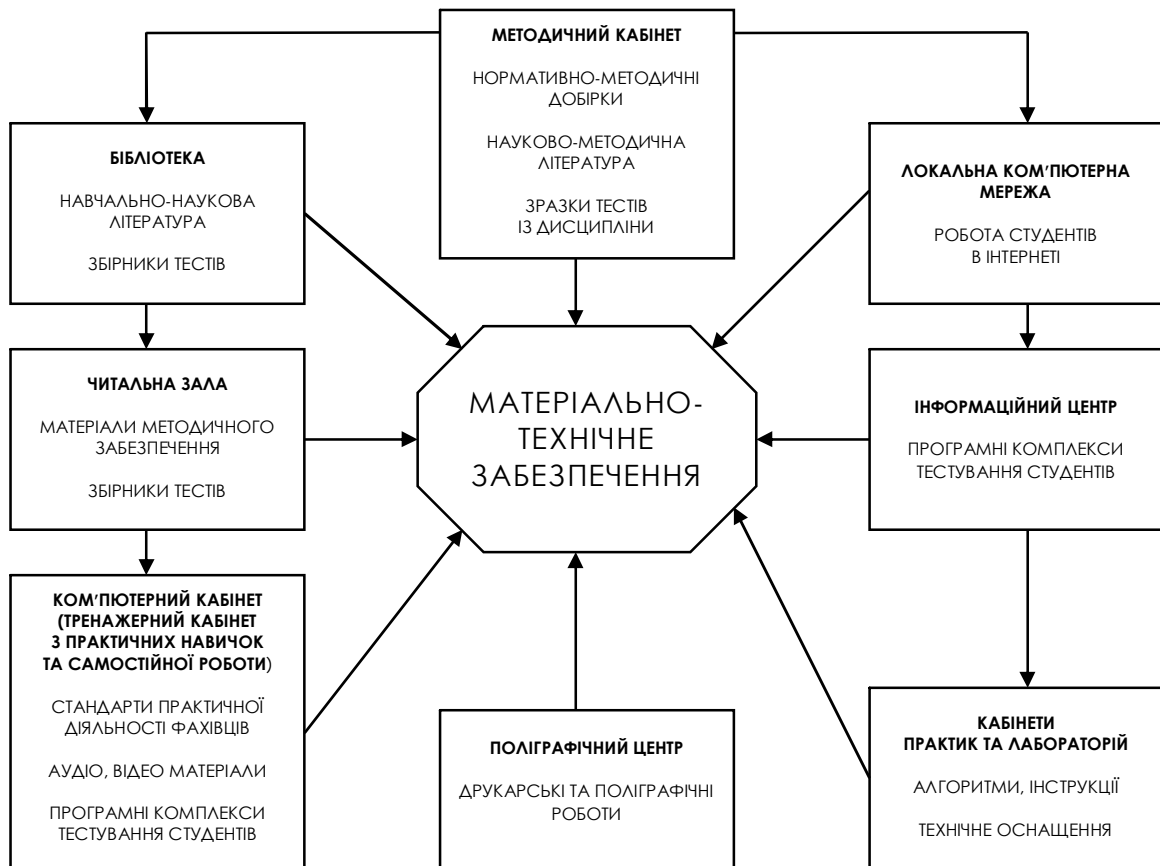

Схема 3. Матеріально-технічне забезпечення впровадження тестового контролю в начальний процес

Відповідно до вимог європейського співтовариства, система оцінювання кожної країни повинна бути інтегрованою в розроблену і запроваджену Європейською кредитно-

трансферною системою. Основним її принципом є системність та систематичність оцінювання навчальної діяльності студента, визначення його досягнень за всі види виконуваних робіт (лекції, практичні роботи, семінари, консультації, індивідуальну та самостійну роботу, підсумковий контроль (іспити, заліки), дипломну роботу, педагогічну, навчальні й виробничі практики) чи інші види діяльності, пов'язані з оцінюванням.

Сьогоднішнє ефективне навчання студентів стане логічним завершенням виходу України з фінансово-економічної кризи. Це завдання може бути вирішено лише інтенсивним шляхом – використання сучасних науково обґрунтованих методів і засобів навчання, значним підвищення ефективності праці основних учасників процесу навчання – викладачів і студентів.

Функціональні знання майбутніх спеціалістів складні і багатогранні, їх неможливо оцінити якимось єдиним способом, а необхідно користуватись різними методами оцінки: усними і письмовими відповідями, спостереженням і оцінкою виконуваної роботи на заняттях, навчальній, навчально-виробничій чи іншій практиці, об'єктивним тестуванням з теми, розділу, модуля чи зі всієї дисципліни або є комплексно зі спеціальності.

Організаційно-методичні заходи з впровадження тестового контролю у навчальному закладі повинні створювати таку атмосферу, щоб студент обов'язково працював систематично, проявляючи наполегливість та вольові зусилля.

Література

1. Алексейчук І.С. Про технологію створення систем тестування// Нові технології навчання: Науково-методичний збірник. – К.: НМЦВД, 2000.
2. Бельчев П.В. Проектування педагогічних тестів контролю знань // Збірник наукових праць (Матеріали науково-практичної конференції “Інформаційні технології в освіті” (16-18 травня 2001р.)). – Бердянськ: БДП, 2001. – С. 90-94.
3. Булах І.Є., Мруга М.Р. Створюємо якісний тест: Навчальний посібник. – К.: Майстер-клас, 2006. – 160 с.
4. Глоссарий терминів по технологии образования. – Женева, ЮНЕСКО, 1986. – 239 с.
5. Матвієнко В.М., Тонкоглас П.П. Тестовий контроль, його можливості, місце в навчальній роботі та умови ефективного впровадження // Організація навчально-виховного процесу. – 2005. – №5. – С. 101-174.

УДК 37.013.42+372.32

Рогальська І.П.

ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ У ДОШКІЛЬНОМУ ДИТИНСТВІ

Анотація. Стаття присвячена розгляду проблеми підготовки педагогічних кадрів до здійснення соціально-педагогічного супроводу соціалізації особистості у дошкільному дитинстві, пропонується запровадження курсу “Соціалізація особистості та методика ознайомлення дошкільників з суспільним довкіллям”.

Аннотация. Статья посвящена рассмотрению проблемы подготовки педагогических кадров к осуществлению социально педагогического сопровождения социализации личности в дошкольном детстве, предлагается внедрение курса “Социализация личности и методика ознакомления дошкольников с общественной окружающей средой”.

Annotation. The article is devoted consideration problem of training pedagogical personnels to realization socially pedagogical accompaniment of socialization personality in preschool childhood, introduction of course is offered “Socialization of personality and method of acquaintance of under-fives with a public environment”.